

Unie van Waterschappen doof voor kritiek

Is het realistisch om de veehouderij aan te slaan voor de milieuvervuiling in het Westland, terwijl hier nauwelijks vee rondloopt? En om te veronderstellen dat er van ieder boerenerf jaarlijks zo'n 8.000 kilo aan voer en mest afspoelt bij regenbuien? Met een petitie vroeg Stichting Mesdag Zuivelfonds (Mesdagfonds) aandacht voor de kwesties. Het Mesdagfonds had Geesje Rotgers gevraagd de bevindingen omtrent de waterkwaliteit en veehouderij te bundelen (Rapport: Waterkwaliteit en Veehouderij). Petitie en rapportage leidden tot Kamervragen, gevolgd door een motie van VVD, CDA en SGP om de herkomst van de vervuiling beter te onderzoeken. De motie kreeg de steun van de Tweede Kamer. De Unie van Waterschappen is mede verantwoordelijk voor de toegeschreven vuilvrachten aan de veehouderij. Wat is haar visie in deze?

Geesje Rotgers

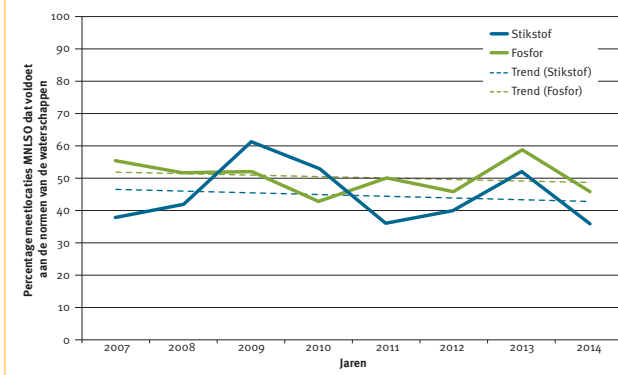
De wijze waarop de waterschappen de vervuiling van het oppervlaktewater in kaart brengen, roept al geruime tijd vragen op. Zo zijn de normen die aan de waterkwaliteit in agrarische gebieden worden gesteld, voor verschillende regio's discutabel. Voor meerdere regio's lijken die normen schier onhaalbaar. Bovendien geven de vuilvrachten die aan de veehouderij worden toegeschreven veel discussie. Zo schrijven verschillende waterschappen in West-Nederland de hoge fosfaatconcentraties in hun wateren zonder meer toe aan de landbouw en met name aan dierlijke mest. Ondanks dat de veehouderij er dun gezaaid is. Verder wordt de erfafspoeling berekend op gemiddeld 8.000 kilo voer- en mestresten per bedrijf. Een onwaarschijnlijk grote hoeveelheid. Miscalculaties in de vaststelling van de waterkwaliteit lijken een belangrijke oorzaak van het uitblijven van effecten van verbetermaatregelen (waarvan de steeds scherpere bemestingsnormen de belangrijkste is). Reden voor het Mesdagfonds om aandacht te vragen voor de waterkwaliteit bij de Tweede Kamer. Een petitie en het bijbehorende rapport 'Waterkwaliteit en veehouderij – Huidige

Foto: Shutterstock / AgriMedia

Figuur 1

Volgens de metingen van de waterschappen (MNLISO-metnet voor meten effecten mestbeleid), hebben de landbouwmaatregelen sinds 2007 niet geleid tot verbetering. Er is zelfs sprake van een lichte afname van het aantal meetpunten waar de normen worden gehaald. Voor 'Brussel' is het aantal meetpunten waar de normen worden gehaald een belangrijke graadmeter bij het verlenen van derogatie van de bemestingsnormen. (Dat er geen verbeterend is, komt doordat waterschappen hun normen voor landbouwgebieden meestal niet hebben onderbouwd, maar wel geregeld aanscherpen).

Bron: Deltares

knelpunten vragen andere oplossingen' werden op 12 april aangeboden aan de vaste Kamercommissie van Infrastructuur en Milieu.

De bevindingen leidden meteen tot Kamervragen aan zowel de staatssecretaris van landbouw, Martijn van Dam, als Melanie Schultz van Haegen, minister van Infrastructuur en Milieu. Media in de landbouw en waterwereld besteedden er ruim aandacht aan. De waterkwaliteit betreft een kerntaak van de waterschappen en V-focus is dan ook benieuwd naar de reactie van de Unie van Waterschappen op de kritische noten die worden gezet bij de onderbouwing van haar waterbeleid. Op 26 april, precies twee weken na het aanbieden van de petitie, vond het

interview plaats met Ingrid ter Woorst, lid van het dagelijks Bestuur van de Unie van Waterschappen en portefeuillehouder Waterkwaliteit. Ook Cees Meijer, senior communicatieadviseur van de Unie schuift aan bij het gesprek.

'Niets van meegekregen'

Wat is de reactie van de Unie van Waterschappen op de petitie en de reacties vanuit de Tweede Kamer? Ter Woorst: "Ik ken die petitie niet. Mesdagfonds, zeg je? Wie is dat?" De petitie, de reacties vanuit de Tweede Kamer, de artikelen erover in de media, het is aan de Unie van Waterschappen voorbijgegaan. Ook Cees Meijer zegt de petitie en het onderliggende rapport niet te kennen. Meijer stond op de verzendlijst (*gecheckt, red.*) en zou zowel petitie, rapport en twee keer een persbericht ontvangen moeten hebben. "Als ik al iets ontvangen heb, heb ik eroverheen gekeken", zegt Meijer.

LTO tevreden met petitie en motie

Volgens Gerbrand van 't Klooster, coördinator Omgeving van LTO Nederland, was de petitie in de afgelopen weken regelmatig onderwerp van gesprek, bij landbouw en waterschappen. "In verschillende bijeenkomsten hebben wij er met waterschappen over gesproken". Van 't Klooster onderschrijft het statement van de petitie-aanbieders. "De landbouw is verantwoordelijk voor de vervuiling die hij veroorzaakt en de aanpak ervan. Maar waar de vervuiling uit andere bronnen komt, mag de landbouw daar niet op worden aangesproken." Van 't Klooster is dan ook tevreden met de Kamermotie om de bronnen van de vervuiling goed in beeld te brengen. "Ook wij stellen vast dat aanscherping van generieke bemestingsnormen in de meeste gebieden van ons land niet leidt tot een verdere verbetering van de waterkwaliteit, maar wel extra risico's voor de gewasopbrengsten veroorzaakt."

Trots op regionale projecten

Unie-bestuurder Ingrid ter Woorst vertelt graag over de regionale waterprojecten die de waterschappen samen met landbouworganisatie LTO hebben opgepakt, binnen het Deltaprogramma Agrarische Waterbeheer. De eerste vruchten van de projecten worden geplukt. Ter Voorst laat een grafiek zien waarin de nutriëntenbelasting van regionale wateren in tuinbouwgebieden terugloopt. "Een mooie ontwikkeling, maar we zijn er nog niet." Dit zijn de successen die zij koes-

tert, zij spreekt haar trots uit over de partijen die dit met vereende krachten realiseren: de land- en tuinbouw en de waterschappen doen het samen. "Wij moeten samen aan de slag en samen gaan voor successen", benadrukt ze tijdens het gesprek veelvuldig.

De discussies die V-focus met zijn verhalen oproept, komen de Unie van Waterschappen slecht uit, aldus Ter Woorst. "Die ondermijnen het draagvlak bij de boeren en tuinders voor de waterprojecten, waardoor een wij-zij-tegenstelling dreigt te ontstaan."

Ter Woorst en Meijer willen niet praten over de knelpunten die V-focus signaleert: of de vuilvrachten die de waterschappen toerekenen aan de land- en tuinbouw wel kloppen (*zie Tabel 1 voor de vuilvrachten*) en of de normen die waterschappen opleggen aan boeren wel realistisch zijn (*zie Figuur 1*). Beiden praten liever niet over mogelijke miscalculaties in het waterschapsmonitoringsprogramma Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater (MNSLO). Hier ligt volgens V-focus een reden dat de landbouw zijn doelen niet haalt. Dat wreekt zich vooral bij het mestbeleid en de derogatie.

Unie schuift verantwoordelijkheid af

Ter Woorst en Meijer trachten het interview voortdurend te draaien richting de geboekte successen door waterschappen en LTO in de

regio's. V-focus wil echter weten wat de Unie gaat doen met de kritiek op de onderbouwing van haar waterbeleid. Ter Woorst en Meijer zijn er kort over.

VRAAG Het MNSLO (metingen van stikstof en fosfor in oppervlaktewater in landbouwgebieden) is een samenwerking van Unie van Waterschappen, ministerie van Infra-

UNIE VAN WATERSCHAPPEN WIL NIET PRATEN OVER GESIGNALEERDE KNELPUNTEN IN HAAR BELEID

structuur en Milieu en onderzoeksinstituut Deltares. Waarom beginnen de MNSLO-rapportages met de conclusie dat de intensieve veehouderij verantwoordelijk is voor grote hoeveelheden mest... die uitspoelen naar het oppervlaktewater. Terwijl de MNSLO-metingen dit niet onderbouwen, en sterker nog, tegenspreken?

ANTWOORD Dat is onze verantwoordelijkheid niet, daarvoor moet je bij Deltares zijn (*zie kader voor wederhoor Deltares*).

Petitie leidt tot motie VVD, CDA en SGP voor onderzoek naar waterkwaliteit

"Meten is weten. Zonder inzicht in daadwerkelijke metingen, zal het huidige beleid dat zich vooral toespit op de landbouw onmogelijk leiden tot het halen van de waterkwaliteitsdoelen. Toekomstige sancties door de Europese Commissie, vanwege de Nitratrichtlijn en Kaderrichtlijn Water, moeten dan ook worden gevreesd." Dat was een belangrijk statement in de petitie, die op 12 april werd overhandigd aan de vaste Kamercommissie van Infrastructuur en Milieu.

AANDACHT VOOR WATERKwaliteit

V.l.n.r. Jan Eggenkamp (Mesdagfonds), Elbert Dijkgraaf (SGP), Jan Cees Vogelelaar (Mesdagfonds), Helma Lodders (VVD), Jaco Geurts (CDA), Barbara Visser (VVD) en Geesje Rotgers (V-focus).

Tabel 1

Het aandeel in de vervuiling van het oppervlaktewater, toegerekend naar bron. De landbouw heeft volgens de rekenmodellen veruit het grootste aandeel in de vervuiling en wordt daarom door het ministerie van Infrastructuur en Milieu en de waterschappen gemaand de emissies te verminderen. Bron: EmissieRegistratie Rijksoverheid, 2013.

STIKSTOF (exclusief N-depositie vanuit de lucht)

Aandeel in de watervervuiling (%)	Sector	Vervuiling (in kg)
71	Landbouw ¹⁾	44.860.000
25	Waterzuiveringsinstallaties	15.680.000
2	Chemische industrie	1.042.000
2	Overige industrie	989.000
1	Consumenten	343.400
0	Raffinaderijen	255.800
0	Riooloverstorten ²⁾	109.600
0	Energiesector	79.810
0	Verkeer en vervoer	51.030
0	Afvalverwijdering	23.810
0	Handel, Diensten en Overheid (HDO)	6.848
100	Nationaal totaal	63.331.698

FOSFOR

Aandeel in de watervervuiling (%)	Sector	Vervuiling (in kg)
62	Landbouw ¹⁾	4.039.000
33	Waterzuiveringsinstallaties	2.142.000
2	Overige industrie	124.800
1	Chemische industrie	64.120
1	Consumenten	60.910
0	Raffinaderijen	29.920
0	Verkeer en vervoer	7.989
0	Riooloverstorten ²⁾	7.241
0	Afvalverwijdering	4.913
0	Energiesector	3.584
0	Handel, Diensten en Overheid (HDO)	314
100	Nationaal totaal	6.477.550

1) Onderbouwing grotendeels op basis rekenmodellen, met veel aannames (grote onzekerheden).

2) Onderbouwing blijkt zoek.

VRAAG Sommige emissies vanuit de landbouw zijn volgens V-focus, maar ook volgens LTO, onvoldoende onderbouwd, zoals bijvoorbeeld de emissies vanuit erfafspoeling. Wat gaat de Unie van Waterschappen hieraan doen?

ANTWOORD Dat is onze verantwoordelijkheid niet, daarvoor moet je bij Planbureau voor de Leefomgeving zijn.

VRAAG In de handhaving meten de waterschappen met twee maten. Waterschappen zijn niet bevoegd te handhaven bij collega-overheden (bijvoorbeeld bij riooloverstorten van gemeenten) maar wel bij boerenbedrijven.

Hoe gaat de Unie van Waterschappen deze ongelijkheid rechtzetten?

ANTWOORD LTO attendeert ons op problemen met overstorten in het buitengebied. Als zij problemen bij ons melden, doen wij er wat aan. Verder kunnen waterschappen wettelijk gezien alleen adviseren op de gemeentelijke rioleringsplannen waar riooloverstorten deel van uitmaken.

VRAAG Vanwege de mestwetgeving en derogatie wordt de landbouw nu al afgerekend op de waterdoelen die de waterschappen stellen. Verschillende waterschappen geven zelf aan dat hun doelen op dit moment nog niet zijn onderbouwd, doordat zij de natuurlijke N- en P-concentraties nog niet goed in beeld hebben. Hoe gaat de Unie ervoor zorgen dat waterschappen op korte termijn tot verantwoorde doelen komen?

ANTWOORD Bij de volgende ronde Stroomgebiedbeheerplannen zal de natuurlijke achtergrondbelasting nog nadrukkelijker worden betrokken in de waterdoelen. Vanwege de Kaderrichtlijn Water moeten de doelen in 2027 zijn gehaald.

VRAAG Ik constateer dat de Unie van Waterschappen mijn vragen ontwijkt. Op welke wijze past dit binnen de openheid en transparantie die de Unie nastreeft?

ANTWOORD Binnen onder meer het Bestuurlijke Overleg Open Teelten bespreken wij alles open en transparant. Hier worden de gezamenlijke afspraken gemaakt. LTO staat volledig achter onze aanpak.

Tweeslachtig

Ter Woorst benadrukt zeer bezorgd te zijn over de berichtgeving over de waterkwaliteit in V-focus. "Jij realiseert je niet hoe groot de impact is van jouw artikelen in het veld. Iedereen leest ze. Deze halen het draagvlak weg onder het Deltaplan Agrarische Waterbeheer. De samenwerkingsverbanden tussen landbouw en waterschap zijn broos, het draagvlak fragiel. Jouw artikelen drijven die samenwerking uit elkaar", waarschuwt Ter Woorst de verslaggever. Om zichzelf vervolgens weer tegen te spreken: "Nee, wij hebben er niets van gemerkt dat er discussie zou zijn vanwege een petitie van een Mesdagfonds en een researchrapport van jou en reacties vanuit de Tweede Kamer."

Deltares zit wetenschappelijk fout met aanwijzen veehouderij als grote vervuiler oppervlaktewater

(en hogere aanwending van dierlijke mest) en de vervuiling van het oppervlaktewater. Voor fosfaat blijkt zelfs dat het water veruit de hoogste concentraties bevat in regio's waar maar heel weinig veehouderij zit. Desondanks wijst onderzoeksinstituut Deltares de veehouderij toch aan als de grote veroorzaker van de vervuiling van het oppervlaktewater. Deltares trekt daarmee een conclusie die door zijn eigen onderzoek wordt tegengesproken. Dit is wetenschappelijk onjuist. Waaróm wijst Deltares de veehouderij aan als grote vervuiler, terwijl dit niet uit zijn onderzoek blijkt? Deltares laat desgevraagd weten dat het geen conclusie betreft, maar 'achtergrondinformatie', gebaseerd op onderzoek van anderen, zoals het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Het PBL blijkt zijn conclusie dan weer voor een belangrijk deel te baseren op de bevindingen van Deltares, zo blijkt uit de opgegeven literatuur. In de wetenschap geldt de gouden standaard dat conclusies, samenvattingen en 'achtergrondinformatie' nooit haaks mogen staan op de eigen bevindingen. In dit geval had Deltares moeten verklaren waarom zijn 'achtergrondinformatie' de eigen bevindingen tegensprekt, of de 'achtergrondinformatie' achterwege moeten laten. We mogen hier dan ook niet spreken van een wetenschappelijk onderzoek. Met de keuze voor deze weergave betreffen de MNLSO-rapportages documenten die sturen in het beleid.

MNLSO-ONDERZOEK

Hoewel uit het onderzoek van Deltares niet blijkt dat de veehouderij de grote veroorzaker is van de watervervuiling, wijst dit instituut tóch de veehouderij (dierlijke mest) aan als grote boosdoener.

Cover: MNLSO/Deltares

Uit het meetnet van de waterschappen (MNLSO) blijkt dat er geen correlatie is tussen gebieden met een hoge veedichtheid